

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 530/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. septembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť Gréckokatolíckej cirkvi, farnosť [REDAKOVANÉ] zastúpenej Gréckokatolíckym arcibiskupstvom [REDAKOVANÉ], právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou SLAMKA & Partners s. r. o., Radlinského 29, Dolný Kubín, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavel Vargaštok, vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 19 Co 129/2016 z 27. apríla 2017 v spojení s uznesením Okresného súdu Svidník sp. zn. 2 C 31/2009 z 22. decembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Gréckokatolíckej cirkvi, [REDAKOVANÉ], o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. júla 2017 doručená sťažnosť Gréckokatolíckej cirkvi, [REDAKOVANÉ] (ďalej len

„sťažovateľka“), zastúpenej Gréckokatolíckym arcibiskupstvom [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou SLAMKA & Partners s. r. o., Radlinského 29, Dolný Kubín, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavel Vargaštok, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 19 Co 129/2016 z 27. apríla 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“) v spojení s uznesením Okresného súdu Svidník (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 C 31/2009 z 22. decembra 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“; spolu aj „napadnuté uznesenia“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľke v procesnom postavení žalobkyne po tom, čo bola úspešná v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vo vzťahu k štyrom žalovaným, okresný súd napadnutým uznesením nepriznal právo na náhradu trov konania vo vzťahu k žalovanému v 1. rade z dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa v tom čase platného a účinného § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Okresný súd pri posudzovaní intenzity dôvodov hodných osobitného zreteľa zohľadnil majetkové a sociálne pomery žalovaného v 1. rade (invalidný dôchodca s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom, s mesačným príjmom 309,10 €) a prihliadol tiež ku skutočnosti, že úspešným žalobcom je Gréckokatolícka cirkev, a príčinu sporu, ktorou boli nesprávnosti v evidencii nehnuteľností a nevysporiadané vlastnícke vzťahy, ktoré podľa názoru znalca v katastri obce nie sú ojedinelé. Na základe uvedených dôvodov dospel okresný súd k záveru, že nepriznaním náhrady trov konania podľa úspechu vo veci nebude majetková sféra žalobcu nijako vážne dotknutá.

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka (ako úspešná žalobkyňa vo veci samej) odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil a žalovanému v 1. rade priznal voči sťažovateľke nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že v jej veci neexistuje dôvod hodný osobitného zreteľa vo vzťahu k osobe žalovaného v 1. rade aj napriek jeho invalidite, a v tejto súvislosti uvádza:

„... žalovaný v 1. rade, zastúpený advokátskou kanceláriou ktorej opätovne zdôrazňujeme musel zaplatiť odmenu, si neuvedomoval resp. nechcel uvedomiť, že ťarcha dôkazov, predložených žalobcom v tomto konaní, smeruje voči jeho tvrdeniam a argumentácii a dokonca samotné výpovede žalovaných v 2. a 3. rade potvrdzovali oprávnený nárok žalobcu, čo sa potvrdilo aj vyššie spomenutým znaleckým posudkom pričom počas konania mohol kedykoľvek uznať tento nárok žalobcu a vyhnúť sa následkom prehratého sporu.

Žalovaný v 1. rade počas celého súdneho konania menil svoje výpovede, nepredložil jediný dôkaz osvedčujúci, resp. potvrdzujúci jeho argumentáciu a vzhľadom na skutočnosť, že bol zastúpený advokátom s pomerne dlhoročnými skúsenosťami, si mal byť vedomý a nim upozornený, že v prípade neúspechu v spore bude povinný znášať aj náklady súdneho konania.

... je zaujímavé, že žalovaný v 1. rade hoci invalid v prípade najatia advokáta [REDAKOVANÉ] disponoval finančnými prostriedkami avšak v prípade zodpovednosti za neúspech v spore už takýmito prostriedkami nedisponuje. Tiež je potrebné podotknúť, že žalobca by takúto skutočnosť nerozporoval v tom prípade ak by bol advokát [REDAKOVANÉ] ustanovený žalovanému v 1. rade napr. Centrom právnej pomoci resp. súdom.

Okresný súd Svidník spolu s Krajským súdom v Prešove vzali do úvahy len sociálne pomery žalovaného v 1. rade avšak už sa nezapodieval:

- 1. majetkom žalovaného v 1. rade,*
- 2. dĺžkou konania,*
- 3. dôvodmi konania ako celku,*
- 4. upozorneniami žalobcu pre žalovaného v 1. rade*
- 5. skutočnosťou, že žalovaný v 1. rade bol zastúpený advokátom, ktorý nebol ustanovený žalovanému v 1. rade napr. Centrom právnej pomoci resp. súdom, rovnako nebol oslobodený od súdnych poplatkov z čoho môžeme usúdiť, že žalovaný v 1. rade disponuje s dostatočným množstvom finančných prostriedkov a majetku,*

6. a argumentácie žalovaného v 1. rade, ktoré nemali oporu v zákone a z toho dôvodu bol súdny spor zbytočne predĺžovaný.“

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bola aplikácia § 150 OSP v predmetnej veci podľa sťažovateľky nesprávna, a to aj z dôvodu výnimočnej povahy tohto inštitútu a relevantnej judikatúry ústavného súdu.

Vychádzajúc zo svojej sťažostnej argumentácie sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, obe uznesenia zrušil, vec vrátil na ďalšie konanie a priznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € a úhradu trov konania v sume 374,80 €.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným,

ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 19 Co 129/2016 z 27. apríla 2017 v spojení s uznesením okresného súdu sp. zn. 2 C 31/2009 z 22. decembra 2015.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Skúmajúc, či sťažnosť obsahuje zákonom predpísané náležitosti, ústavný súd poukazuje najmä na nedostatky vo vyhotovení splnomocnenia na zastupovanie sťažovateľky v konaní pred ústavným súdom. V tejto súvislosti konštatuje, že podľa zoznamu registrovaných cirkví a náboženských spoločností, ktorý vedie Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, majú jednotlivé gréckokatolícke farnosti právnu subjektivitu, a preto ak Gréckokatolícka cirkev, farnosť [REDAKOVANÉ] podáva vo svojom mene sťažnosť (v záhlaví sťažnosti je označená ako „sťažovateľ“, pozn.) a zároveň je zastúpená iným subjektom (Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, pozn.), ktorý ďalej splnomocnil kvalifikovaného právneho zástupcu na zastupovanie pred ústavným súdom, nie je postačujúce, ak je k sťažnosti priložené splnomocnenie udelené iným subjektom ako sťažovateľom právnenému zástupcovi. V takomto prípade totiž nie je preukázaná vôľa sťažovateľa (farnosť [REDAKOVANÉ] nechať sa v konaní zastúpiť advokátom (advokátskou kanceláriou) ani vôľa prenechať rozhodovanie o zastúpení inému subjektu (arcibiskupstvu).

Napriek tomu, že ide o odstrániteľný nedostatok splnomocnenia na právne zastupovanie sťažovateľky, ústavný súd ho nepovažoval za potrebné odstraňovať z dôvodu hospodárnosti konania. Zistil totiž iné dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré existujú objektívne, t. j. bez ohľadu na nedostatky v splnomocnení sťažovateľky, ktoré bránia prijatiu sťažnosti na ďalšie konanie.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd mohol domôcť (a aj sa domáhal) využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu mohla sťažovateľka podať odvolanie (čo aj využila), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti sa ústavný súd sústredil na posúdenie, či nie je zjavne neopodstatnená. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

V súvislosti s preskúvaním opodstatnenosti sťažnosti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej poukazujúc na svoje ústavné postavenie opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúvať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúvať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska

neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Zvlášť zdržanlivý prístup k rozhodnutiam všeobecných súdov ústavný súd uplatňuje vtedy, ak predmetom námietok sťažovateľa je rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania. Rozhodovanie o trovách síce tvorí integrálnu súčasť občianskeho súdneho procesu, ale ústavný súd považuje túto časť súdneho rozhodnutia v zásade za výsadu všeobecných súdov, do ktorej by nemal zasahovať. V rámci rozhodovania o trovách konania totiž v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva a prípadné pochybenia súdov pri tomto rozhodovaní spravidla nemôžu nadobudnúť ústavnoprávny rozmer, ktorý je nevyhnutným predpokladom uplatnenia právomoci ústavného súdu. Ústavný súd preto rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak predmetné rozhodnutie všeobecného súdu predstavuje excés z požiadaviek kladených na spravodlivé súdne konanie, resp. ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do základných práv sťažovateľa. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (porovnaj napr. I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu zohľadňujúc pritom aj obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu, v ktorého relevantnej časti sa uvádza:

„... 10. Účelom uvedených ustanovení je umožniť súdu zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich charakter trov konania zavedením moderačného absolúčneho práva. Je výrazom skutočností, že tam, kde zákon nemôže byť natoľko kauzistický, aby postihol celú rozmanitosť života, právo sa dotvára v sudcovských výkladoch v medziach ustanovených všeobecnými podmienkami uvedenými v zákone, za splnenia ktorých môže dôjsť rozhodnutím súdu k inému záveru o náhrade trov konania, než vyplynú z použitia všeobecných zásad náhrady trov konania. Zákon však vyžaduje pre realizáciu tohto

sudcovského moderačného práva, aby išlo o výnimočné okolnosti a dôvody hodné osobitného zreteľa. Jednou zo skupín prípadov, v ktorých aplikácia uvedených ustanovení prichádza do úvahy sú prípady charakteristické sociálnym aspektom vystupujúcim do popredia vtedy, keď povinná strana sporu nemôže uhradiť náhradu trov konania z dôvodov, ktoré sama nezavinila alebo ich môže uhradiť len s veľkými ťažkosťami. V takýchto prípadoch súd zohľadňuje osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery oboch strán, prihliadne na postoj strán v konaní a prípadne iné okolnosti a môže dospieť k záveru o úplnom nepriznaní trov konania úspešnej strane alebo o nepriznaní čiastočnom, a to práve s ohľadom na intenzitu preukázaných dôvodov hodných osobitného zreteľa (pozri uznesenie Ústavného súdu SR z 08. 12. 2011, sp. zn. II. ÚS/563/2011).

11. V sporovom konaní sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje zásadou úspechu v konaní (§ 255 C. s. p.). Aplikácia ust. § 257 C. s. p., pred 01. 07. 2016 § 150 ods. 1 O. s. p., pri rozhodovaní o náhrade trov prichádza do úvahy v prípadoch, keď síce sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, súd však dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí ísť o výnimočný prípad, spočívajúci tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na stranách sporu. Pritom rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania sa nesmie javiť ako neprimeraná tvrdosť voči subjektom konania a nesmie odporovať dobrým mravom. Judikatúra konštatovala už, že tieto ustanovenia nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie, ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednáwanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré je potrebné pri ustanovení povinností nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť (pozri uznesenie NS SR z 28. 02. 2010, sp. zn. 2 M Cdo/17/2009).

12. Odvolací súd má za to, že súd prvej inštancie správne rozhodol o trovách konania, keď v konaní úspešnému žalobcovi nepriznal voči v konaní neúspešnému žalovanému v I. rade náhradu trov konania aplikujúc ust. § 150 ods. 1 O. s. p.“

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia krajského súdu (v spojení s napadnutým uznesením okresného súdu) nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo ich arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. V rámci rozhodovania o otázke priznania náhrady trov

konania krajský súd uplatnil zákonom poskytnutý priestor na diskreciu pri aplikácii § 150 ods. 1 OSP, do ktorého ústavný súd nie je zásadne oprávnený vstupovať a nahradzovať prijaté právne závery krajského súdu. Krajský súd zároveň riadne a presvedčivo odôvodnil svoje závery k aplikovateľnosti § 150 ods. 1 OSP poukazom na dôvody hodné osobitného zreteľa spočívajúce v osobných a majetkových pomeroch na strane žalovaného a ďalších konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. septembra 2017